

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 347.77:339.91

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-3>

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЗМІНІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

THE ROLE OF INTELLECTUAL PROPERTY IN CHANGING THE ECONOMIC SPECIALIZATION OF UKRAINE

Вірченко В.В.

доктор економічних наук, доцент,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Пахаєва Ю.С.

студентка,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Virchenko Volodymyr

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Pakhaieva Yuliia

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Статтю присвячено дослідженню змісту, специфіки та значенню інтелектуальної власності у сучасних економічних системах. Аналізується роль інтелектуальної власності у стимулюванні розвитку національної економіки та зміні її спеціалізації у постіндустріальну добу. Визначено перешкоди, що виникають на шляху становлення моделі інноваційної економіки в Україні. Обґрунтовано велике значення комерціалізації інтелектуальної власності та інвестицій в інтелектуальний капітал у структурній трансформації економічної системи та формуванні постіндустріального способу виробництва. Досліджено вплив знань, інформації, інновацій та об'єктів інтелектуальної власності на економічне зростання та конкурентоспроможність країни на сучасних глобалізованих товарних ринках. Обґрунтовано необхідність реалізації державної політики, спрямованої на зміну економічної спеціалізації України у напрямі формування сприятливого інституційного середовища для реалізації інноваційного та технологічного потенціалу.

Ключові слова: інтелектуальна власність, економічна спеціалізація, експортний кошик, інновації, економіка знань, засоби індивідуалізації, бренд.

Статья посвящена исследованию содержания, специфики и значения интеллектуальной собственности в современных экономических системах. Анализируется роль интеллектуальной собственности в стимулировании развития национальной экономики и изменении ее специализации в постиндустриальной экономической среде. Определены препятствия, возникающие на пути становления модели инновационной экономики в Украине. Обосновано большое значение коммерциализации интеллектуальной собственности и инвестиций в интеллектуальный капитал в структурной трансформации экономической системы и формировании постиндустриального способа производства. Исследовано влияние знаний, информации, инноваций и объектов интеллектуальной собственности на экономический рост и конкурентоспособность страны на современных глобализованных товарных рынках. Обоснована необходимость реализации государственной политики, направленной на изменение экономической специализации Украины путем формирования благоприятной институциональной среды для реализации инновационного и технологического потенциала.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, экономическая специализация, экспортная корзина, инновации, экономика знаний, средства индивидуализации, бренд.

The article is devoted to the study of the nature, features and significance of intellectual property in modern economic systems. The role of intellectual property in stimulating the development of the national economy and changing its specialization in the post-industrial era is analyzed. Authors underlined the fact that Ukraine faces the problem of changing economic specialization in the context of post-industrial transformations in order to ensure an advantageous position in the global competitive environment. The analysis shows that EU countries and the US are trying to export finished products with a high share of value added, while most of Ukraine's export basket is made up of raw materials, which gives our country a losing position in the global economic environment. The role of commercialization of intellectual property and investments in intellectual capital in the structural transformation of the economic system and the formation of the post-industrial system of production is substantiated. The impact of knowledge, information, innovations and intellectual property on the economic growth and competitiveness of the country in modern globalized consumer markets has been investigated. South Korea's experience in the commercialization of intellectual property and the formation of an effective model of specialization is considered. Results of research demonstrated that distinguishing tools as a component of intangible assets of enterprises turned into important factor of its competitiveness in the context of post-industrial transformations. China's experience in supporting the commercialization of intellectual property by creating industrial parks that accumulate foreign direct investment is studied. Analysis of statistics has proved key role of intellectual property in the modern system of public reproduction, and allows to identify a clear link between the volume and dynamics of investment in intellectual capital and profitability of innovative enterprises. The necessity to implement the state policy aimed at changing the economic specialization of Ukraine in the direction of forming a favorable institutional environment for the implementation of innovative and technological potential has been substantiated.

Key words: intellectual property, economic specialization, export basket, innovation, knowledge economy, means of individualization, brand.

Постановка проблеми. В епоху постіндустріальних трансформацій, де головною рушійною силою стають нематеріальні чинники виробництва, інтелектуальна власність починає відігравати особливу роль у формуванні вектору економічного розвитку національних господарських систем. У країнах із розвинутою ринковою економікою відбувається планомірна трансформація структури виробництва у напрямі зростання обсягу випуску високотехнологічної інноваційної продукції зі значною часткою доданої вартості. Натомість вітчизняна економічна система відзначається розгортанням процесів деіндустріалізації, яка з кожним днем усе більш набирає обертів. Сировинна орієнтація експорту України надзвичайно негативно впливає на конкурентоспроможність економіки, що вимагає негайних кроків у напрямі зміни економічної спеціалізації країни та перетворює її на першочергове завдання на шляху забезпечення макроекономічної стабілізації та економічного зростання. При цьому ключова роль у трансформації економічної спеціалізації має належати інтелектуальній власності, комерціалізація якої забезпечує інноваційну спрямованість виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вибору оптимальної моделі спеціалізації економіки країни була висвітлена у наукових працях зарубіжних дослідників, таких як: «Держава сталого розвитку» Ч. Наїра [1], «Як багаті країни стали багатими та чому бідні залишаються бідними?» Е. Райнерта [2], «23 прихованих факти про капіталізм» Ха-Юна Чанґа [3]. Ч. Наїр та Е. Райнерт підкреслюють необхідність використання політики протекціонізму на ранніх стадіях розвитку виробництва, заборони експорту сировини, підтримки державою роз-

витку власної промисловості та зміщення пріоритетів у напрямі високотехнологічних секторів економіки.

Український учений В. Базилевич у своїх дослідженнях обґрунтовує необхідність запровадження інноваційної моделі розвитку, що ґрунтується на ефективному використанні інтелектуального потенціалу, широкомасштабному впровадженні в господарський обіг продуктів інтелектуальної праці, різкому зростанні масштабів обороту інтелектуальної власності, цілеспрямованому та системному відтворенні наукомістких галузей, які формують ядро новітнього технологічного укладу [4]. Водночас В. Галасюк пояснює причини відставання економіки України від успішних країн-сусідів неефективністю вітчизняної моделі спеціалізації. Науковець наголошує на доцільності цілеспрямованого використання економічної політики «модернізаційного» типу для поліпшення економічної спеціалізації, прискорення економічного зростання та збільшення добробуту громадян [5].

Ураховуючи важливий внесок згаданих вище дослідників у формування теорії економічної спеціалізації, потрібно відзначити, що у вітчизняній науковій літературі недостатньо висвітленими залишається вплив інтелектуальної власності та інвестицій в інтелектуальний капітал на спеціалізацію країни.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у вивченні ролі інтелектуальної власності в економічних системах постіндустріального типу та обґрунтуванні необхідності стимулювання інвестицій в інтелектуальний капітал в Україні у цілях зміни її економічної спеціалізації. Для досягнення поставленої мети передбачається вирішення таких завдань дослідження: проаналізувати вплив інтелектуальної власності

на економічне зростання; обґрунтувати необхідність зміни економічної спеціалізації та розвитку інтелектуальної власності в Україні у цілях інноваційної модернізації структури виробництва та переходу до ефективної моделі спеціалізації економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

В умовах постіндустріальної економіки об'єкти інтелектуальної власності стають ключовими чинниками, що визначають конкурентоспроможність національних господарств. При цьому провідні країни світу розглядають інтелектуальну власність як один із головних складників національного багатства. Інтелектуальна власність виражається загальнолюдськими інтелектуальними надбаннями та новаціями в науковій, технологічній та художніх сферах [6]. Інтелектуальна власність постає також інструментом досягнення соціально-економічного розвитку: досягнення стійкого зростання ВВП та створення комфортних умов життя для громадян країни, а також підвищення добробуту населення.

Підвищення частки інтелектуального капіталу в національній структурі чинників виробництва сприяє інноваційній спрямованості економіки, що, своєю чергою, прямо впливає на модель економічної спеціалізації країни.

Тоді як країни ЄС та США намагаються експортувати готову продукцію з високою часткою доданої вартості, більшу частину експортного кошика України становить продукція сировинного характеру. Фактично Україна продає сировину за кордон, щоб потім уже купувати готову продукцію на світовому ринку. Це забезпечує нашій країні програтувану позицію у глобальному економічному середовищі. Водночас країни, які імпортують українську сировину та обробляють її на своїй території, розвивають власне виробництво та забезпечують населення робочими місцями.

Думки про те, що сировинна економіка є невдалим орієнтиром країни, з'явилися ще в XVI ст. Зокрема, англійський дослідник В. Стаффорд обґрунтовував необхідність заміни експорту сировини експортом готової продукції: «Іноземці примушують нас платити, врешті-решт, за наш власний матеріал, на нас же падають усі митні збори, витрати з обробки і, врешті, мито під час зворотного ввезення в Англію. Між тим якби ті ж предмети були вироблені в королівстві, наші співвітчизники отримали б додатковий заробіток, мито платили б іноземці і чистий прибуток залишився б у королівстві» [7, с. 125].

У сучасному глобалізованому економічному просторі уряди країн із розвинутою економікою чудово розуміють, що сировинна спеціалізація – це найгірший варіант розвитку подій. Наявність сировинних ресурсів не є запорукою успішного економічного розвитку, оскільки як тоді пояснити, що такі країни, як Південна Корея чи Швейцарія, що не мають жодних природних ресурсів,

є одними з передових економік світу. Наявність сировинного потенціалу потрібно розглядати як перевагу в конкурентній боротьбі на світовому ринку. В Україні ми ж стикаємося з парадоксом, коли країна має власні сировинні ресурси, проте не має власного розвинутого виробництва.

Усе це свідчить про необхідність формування в Україні ефективної моделі спеціалізації, яка забезпечить у майбутньому вигравну позицію для нашої держави на світових товарних ринках. Сучасний соціально-економічний розвиток характеризується зростанням ролі та значення чинників, пов'язаних з інтелектуалізацією та інформатизацією господарського життя суспільства. Саме інформація та знання є визначальними чинниками постіндустріального розвитку. Знання та інформація у нинішніх ринкових умовах виступають безпосередньо продуктивною силою, стратегічним ресурсом, поштовхом до приведення в дію надзвичайно потужних систем [4].

Для того щоб здійснити перехід до економіки знань, необхідна зміна пріоритетів у формуванні макроекономічної політики. Першочерговим завданням на шляху до цієї мети є скасування преференцій або стимулів для сировинного бізнесу. Створивши привабливі умови, щоб переробляти сировину в Україні й експортувати готову продукцію, ми можемо створити своє власне «українське економічне диво», адже наша країна має величезний потенціал, що проявляється у володінні унікальними людськими ресурсами.

Скасування преференцій є першим кроком, який символізує відмову від статусу «сировинного експортера», другий крок має стосуватися того, щоб наповнити експортний кошик України високотехнологічною продукцією. Проаналізувавши міжнародний досвід, можна дійти висновку, що функціонування індустріальних парків є чудовим інструментом для досягнення заданої цілі, адже саме останні сприятимуть відновленню української промисловості та секторів економіки з високою доданою вартістю.

Удалим прикладом роботи індустріальних парків є Китай, де функціонує 54 індустріальні зони, які формують близько 10% ВВП, акумулюють 30% прямих іноземних інвестицій, 37% товарного експорту та забезпечують 4 млн робочих місць. Індустріальні зони дають близько половини валової високотехнологічної продукції Китаю і третину високотехнологічного експорту [8].

Іншим прикладом радикальної перебудови економіки на основі інновацій є Сінгапур. Із часу здобуття незалежності від Малайзії у 1965 р. чисельність населення збільшилася з 1,6 млн до 5,8 млн осіб, тоді як економіка виросла в сотні разів під впливом стрімкої інноваційної модернізації. ВВП на душу населення збільшився з 516 доларів у 1965 р. до 65 тис доларів у 2019 р.

В Україні станом на 30 грудня 2020 р. зареєстровано 45 індустріальних парків, які можна переглянути на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [9]. Проте їхня продуктивність значно поступається зарубіжному досвіду.

Інтелектуальна власність є визначальним складником постіндустріального способу виробництва, яка в Україні залишається недооціненою. Активна «патентна міграція» завдає удару по вітчизняній економіці, оскільки рух інтелектуального капіталу відбувається до іноземних компаній, які потім входять на український ринок з інноваційною продукцією, що є більш конкурентоспроможною порівняно з українськими аналогами.

Для того щоб оцінити, яку вагу має інтелектуальна власність у світі та в Україні, достатньо дослідити статистику. Аналіз структури активів провідних компаній світу демонструє, що нематеріальний капітал, який охоплює патенти, засоби індивідуалізації, авторські права, комерційну таємницю тощо, становить більшу частину їхньої ринкової вартості (табл. 1). Окрім того, через пандемію COVID-19 тенденція зростання частки нематеріальних активів, які нині перевищують 90% ринкової вартості компаній, стала ще більш відчутною [10].

Таблиця 1

**Структура активів
інноваційних корпорацій у 2019 р.**

№	Компанія	Вартість нематеріальних активів / Відсоток ринкової вартості компанії
1	Microsoft	904 млрд \$ / 90%
2	Amazon	839 млрд \$ / 93%
3	Apple	675 млрд \$ / 77%
4	Alphabet	521 млрд \$ / 65%
5	Facebook	409 млрд \$ / 79%
6	AT&T	371 млрд \$ / 84%
7	Tencent	365 млрд \$ / 88%
8	Johnson&Johnson	361 млрд \$ / 101%
9	Visa	348 млрд \$ / 100%
10	Alibaba.com	344 млрд \$ / 86%

Джерело: розроблено на основі [11]

Такі провідні компанії світу, як Microsoft, Apple, Amazon, Facebook тощо, мають вражаючу частку нематеріальних активів у структурі капіталу. Цікавим є той факт, що впродовж останньої чверті ХХ ст. відбулися кардинальні зміни у структурі капіталу американських компаній, які входять до списку S&P 500. У 1975 та 1985 рр. частка матеріальних активів переважала, з часом тенденція зазнала змін, і сьогодні вартість нематеріальних активів багаторазово перевищує вартість матеріальних активів (рис. 1).

В Україні ж частка нематеріальних активів на підприємствах залишається незначною і становить менше 1% [12]. Окрім того, недооціненим як із боку держави, так і підприємств залишається використання такого об'єкта інтелектуальної власності, як засоби індивідуалізації – спеціальні позначення чи комбінації позначень, які не вводять в оману споживачів та придатні для ідентифікації суб'єктів господарювання, товарів та послуг [13, с. 884].

Сьогодні засоби індивідуалізації як складова частина нематеріальних активів підприємств є важливим чинником їхньої конкурентоспроможності. В умовах постіндустріальних трансформацій засоби індивідуалізації відіграють вагомий роль як для споживачів, так і для продавців. Зростаюча конкуренція на товарних ринках змушує виробників нарощувати інвестиції у засоби індивідуалізації (товарні знаки, фірмові найменування тощо) та витрати на маркетинговий супровід бренду, який уособлює репутацію та імідж компанії.

Бренд має складну архітектоніку та включає сукупність елементів, які у системі відображають не лише ключові характеристики продукції підприємства, а й уявлення споживача про компанію як виробника товару. Інвестиції у розвиток бренду дають змогу підвищувати лояльність споживачів та полегшують для підприємства просування продукції на ринку. При цьому, активне залучення до господарського обігу товарних знаків та фірмових найменувань не лише сприяє зростанню вартості бренду, а й стає одним із важливих джерел доходів суб'єктів господарювання (табл. 2).

Проведений аналіз демонструє, що загальна вартість 100 брендів України є у майже 50 разів нижчою, ніж вартість однієї компанії Apple. Це пояснюється тим, що багато українських керівників недооцінюють даний інструмент конкурентної боротьби для формування власних конкурентних переваг на ринку. З одного боку, це зумовлено інституціональними чинниками, зокрема низькою культурою інтелектуальної власності в українському суспільстві, з іншого – економічними чинниками, оскільки для створення та просування бренду на ринку потрібні значні інвестиції та зусилля менеджменту компанії.

Яскравим прикладом комерціалізації інтелектуальної власності в контексті формування ефективної моделі спеціалізації країни є досвід Південної Кореї. Країна є батьківщиною таких брендів, як Samsung, Hyundai, LG Electronics, KIA, Korean air, які роблять значний внесок у національну економіку. У 2018 р. дохід Samsung становив майже 212 млрд дол., або 13% ВВП [16]. Південна Корея є країною, що не забезпечена природними ресурсами і при цьому посідає 12-е місце у світі за номінальним ВВП, маючи в основі економіки лише нематеріальні активи. У вересні 2019 р. влада Південної Кореї ого-

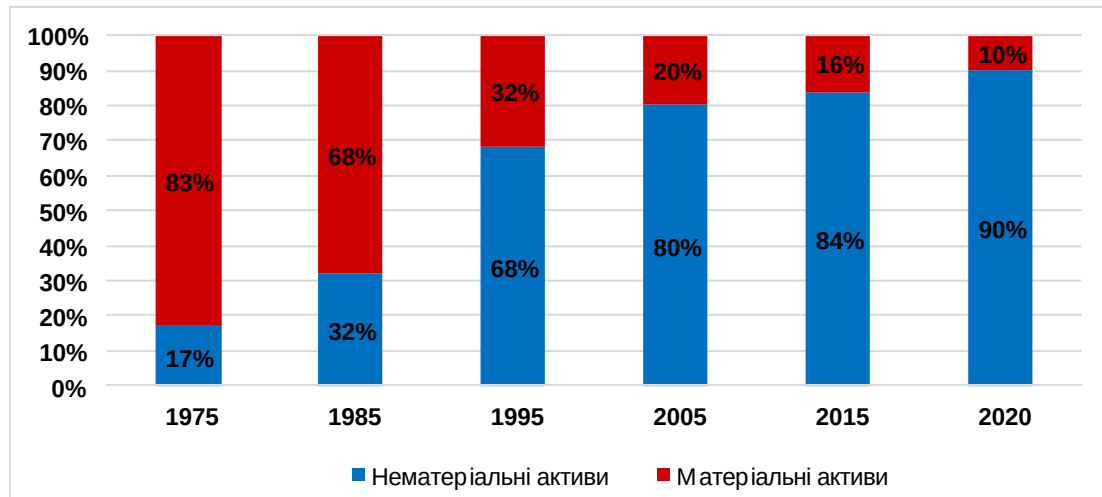

Рис. 1. Структура активів американських компаній за S&P 500

Джерело: розроблено авторами на основі [10]

Таблиця 2

Рейтинг найдорожчих брендів світу та України

№	2020		2019	
	ТОП-10 найдорожчих брендів у світі		ТОП-10 найдорожчих брендів України	
	Компанія	Вартість бренду	Компанія	Вартість бренду
1	Apple	322,999 млрд \$	Моршинська	550 млн \$
2	Amazon	200,667 млрд \$	Нова пошта	310 млн \$
3	Microsoft	166,001 млрд \$	Rozetka	302 млн \$
4	Google	165,444 млрд \$	ПриватБанк	299 млн \$
5	Samsung	62,289 млрд \$	Roshen	276 млн \$
6	Coca-Cola	56,894 млрд \$	Sandora	252 млн \$
7	Toyota	51,595 млрд \$	Хортиця	215 млн \$
8	Mercedes-Benz	49,268 млрд \$	Наша Ряба	189 млн \$
9	McDonald's	42,816 млрд \$	АТБ	168 млн \$
10	Disney	40,773 млрд \$	Хлібний Дар	159 млн \$

Джерело: розроблено авторами на основі [14; 15]

лосила про інвестиційну підтримку виробників медіаконтенту. Адміністрація президента Муна Чже Іна бачить великий економічний потенціал у розвитку цієї сфери. Усе це має назву «корейська хвиля», або «Халлю». На приріст нових продуктів корейської хвилі Південна Корея виділить 1 трлн вон, що еквівалентно 841 млн дол.

Дослідження агентства Korea Creative Content Agency довели, що успіх корейського шоу-бізнесу веде за собою бум продажів товарів «креативної індустрії»: косметики, електроніки та ін. Дослідники підрахували, що зростання експорту у сфері культури на кожні 100 дол. призводить до приросту експорту високих технологій на 412 дол. Це доводить, що фінансування та підтримка державою інвестицій у інтелектуальний капітал окупаються з високою дохідністю та стимулюють розвиток решти галузей, сприяють зацікавленості країною за кордоном та формують інноваційний бренд країни.

На думку В. Галасюка, до видів діяльності, що сприяють формуванню прогресивної спеціалізації країни, належать: дослідження і розробки; інтелектуальномістке нематеріальне виробництво; високотехнологічне матеріальне виробництво: військово-промисловий комплекс, аерокосмічна галузь, машинобудування, фармацевтична індустрія [17]. На нашу думку, дані види економічної діяльності потребують найбільшої підтримки від уряду та створення привабливих умов для залучення інвестицій в Україну.

До перешкод, що виникають на шляху впровадження інноваційної моделі економіки, є стабільне скорочення реальних обсягів фінансування науково-технічних проєктів, потреба в удосконаленні нормативно-правової системи регулювання інноваційної діяльності, відсутність дієвої державної науково-технічної політики [4]. На жаль, порівняно з країнами Європи Україна

продовжує зберігати надзвичайно низьку частку витрат на НДР у ВВП (табл. 3).

Аналіз наведених у таблиці даних демонструє, що ЄС збільшує витрати на НДР, тоді як Україна репрезентує спадний тренд. Зокрема, з 2010 до 2018 р. витрати знизилися у 1,59 рази, тоді як у Євросоюзі – збільшилися у 1,1 рази [18].

Відсутність належної підтримки науково-технічної діяльності з боку держави негативно позначається на розвитку інноваційного потенціалу України та темпах технічного оновлення виробництва (рис. 2).

Значні витрати на науково-технічні розробки пояснюються суттєвим внеском галузей економіки, що базуються на інтенсивному використанні інтелектуального капіталу, у ВВП країн ЄС. Окрім того, інтенсивне впровадження інтелектуальної власності у виробництво забезпе-

чує створення близько 10% робочих місць на європейському ринку праці (табл. 4).

Перетворення галузей, що базуються на інтенсивному використанні інтелектуальної власності, на ключовий драйвер конкурентоспроможності країн ЄС безпосередньо вплинуло на структуру експортного кошику країн ЄС. Частка продукції, що вироблена з інтенсивним використанням інтелектуальної власності, сягає в окремих країнах ЄС понад 90%. Окрім того, загальний профіцит торгівлі у 2016 р. у ЄС становив приблизно 166 млрд євро, або 1,1% від ВВП, а профіцит в інтелектуальномістких галузях становив 182 млрд євро, тим самим допомагаючи компенсувати невеликий дефіцит у торгівлі товарами традиційних галузей економіки, що не стосуються інтелектуальної власності [19].

Таблиця 3

Частка витрат на виконання НДР у ВВП, %

Країна	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Болгарія	0,57	0,53	0,6	0,64	0,79	0,95	0,77	0,74	0,76
Естонія	1,57	2,28	2,11	1,71	1,42	1,46	1,25	1,28	1,4
Іспанія	1,36	1,33	1,3	1,28	1,24	1,22	1,19	1,21	1,24
Литва	0,79	0,91	0,9	0,95	1,03	1,04	0,84	0,9	0,94
Німеччина	2,73	2,81	2,88	2,84	2,88	2,93	2,94	3,07	3,13
Польща	0,72	0,75	0,88	0,87	0,94	1,00	0,96	1,03	1,21
Словаччина	0,61	0,66	0,8	0,82	0,88	1,16	0,79	0,89	0,84
Словенія	2,05	2,41	2,56	2,56	2,37	2,2	2,01	1,87	1,95
Угорщина	1,14	1,19	1,26	1,39	1,35	1,35	1,19	1,33	1,53
Чеська Республіка	1,34	1,56	1,78	1,9	1,97	1,93	1,68	1,79	1,93
ЄС	1,92	1,96	2	2,01	2,02	2,03	2,04	2,08	2,12
Україна	0,75	0,65	0,67	0,7	0,6	0,55	0,48	0,45	0,47

Джерело: узагальнено авторами на основі [18]

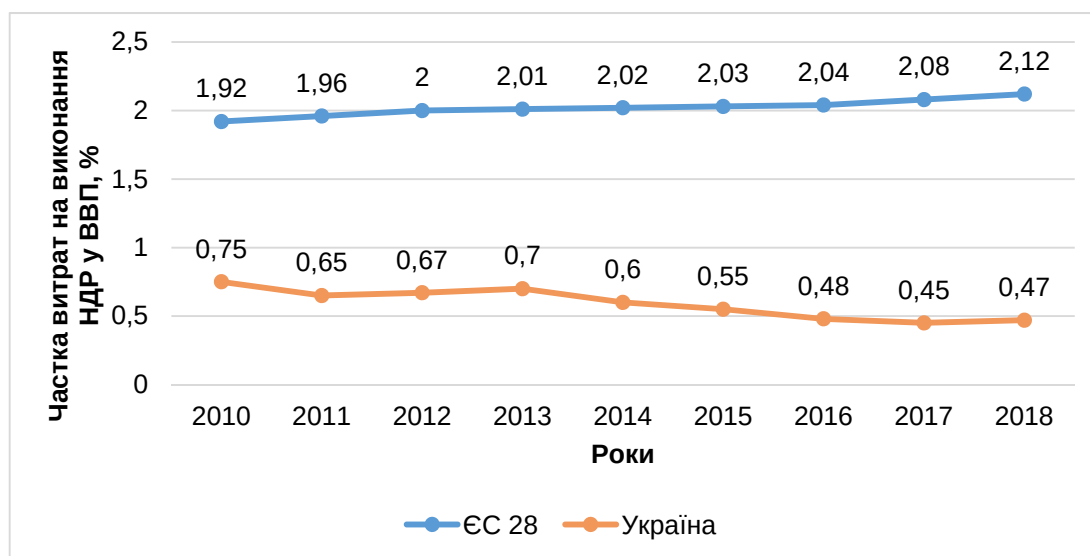

Рис. 2. Динаміка частки витрат на НДР у ВВП країн ЄС та України

Джерело: розроблено авторами на основі [18]

Таблиця 4
Внесок патентомістких галузей в економіку ЄС за даними звіту Європейського патентного офісу за 2019 р.

№	Країна	Частка зайнятого населення, %	Частка у ВВП, %
1	Австралія	12,1 %	17,4 %
2	Бельгія	9,0 %	14,9 %
3	Ірландія	8,4%	25,7%
4	Німеччина	15,9 %	23,6 %
5	Фінляндія	11,7 %	17,3 %
6	Словенія	15,8%	21,6%
7	Польща	9,5 %	16,3 %
8	Швейцарія	13,5 %	21,1%
9	Норвегія	11,2 %	28, 4%
10	ЄС	10,9%	16,1%

Джерело: розроблено авторами на основі [19]

Таким чином, інноваційна модернізація економіки зумовлюється вимогами ринку та суперечностями процесів глобалізації. Як наслідок, Україна потребує розроблення і реалізації державної політики, яка буде здатною забезпечувати узгоджену діяльність економічних суб'єктів, конструктивну та збалансовану реалізацію наукового, технологічного та виробничого потенціалів, які будуть об'єднані ринком об'єктів інтелектуальної власності та системою інституційно-організаційного забезпечення складних процесів комерціалізації інтелектуального продукту.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало, що об'єкти інтелектуальної влас-

ності є важливими елементами у формуванні основ постіндустріального способу виробництва. Проаналізувавши досвід розвинених країн на шляху до створення економіки знань, ми можемо дійти висновку, що саме завдяки орієнтації на інтелектуальної сфері національного господарства їм удалося прискорити економічний розвиток у декілька разів.

Інтенсивна комерціалізація інтелектуальної власності забезпечує стимулюючий вплив на національну економіку шляхом: зміни пріоритетності фінансування і спрямування коштів в інтелектуальної галузі; перерозподілу частини суспільного продукту на користь творців інтелектуального продукту, що прискорює темпи НТП; сприяння створенню інноваційної моделі виробництва; модернізації економіки за рахунок упровадження результатів інтелектуальної власності у господарську діяльність; модифікації ринку праці, за рахунок якої зростає роль технологів та творців інтелектуального продукту.

Таким чином, зростаюча конкуренція на глобалізованих товарних ринках зумовлює потребу в трансформації економіки України для того, щоб забезпечити їй вигідне положення на світовому ринку. При цьому саме інтелектуальна власність відіграє важливу роль у зміні економічної спеціалізації України, виступає вагомим складником у переході від сировинно-експортоорієнтованої економіки до економіки знань, робить можливим збільшення частки інтелектуальної продукції в експортному кошику України, що сприятиме збільшенню доходів від експортної діяльності, забезпечить економічну незалежність країни та добробут її населення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Чандрен Наїр. Держава сталого розвитку. Майбутнє урядування, економіки та суспільства / пер. з англ. І. Гнатковської. Київ : Наш формат, 2020. 288 с.
2. Райнерт Ерік С. Як багаті країни стали багатими... І чому бідні країни залишаються бідними / пер. з англ. Я. Сінайко. Київ : Самміт-Книга, 2019. 416 с.
3. Чанг Ха-Юн. 23 прихованих факти про капіталізм / пер. з англ. О. Купріячука. Київ : Наш формат, 2018. 296 с.
4. Базилевич В.Д. Інтелектуальна власність. Київ : Знання, 2014. 672 с.
5. Галасюк В.В. Методологічні основи оцінювання ефективності економічної спеціалізації країни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 5. С. 39–48.
6. Дюндін В.Д. Інтелектуальна власність як головна складова інтелектуального потенціалу суспільства. *Ефективна економіка*. 2014. № 5.
7. Історія економічних учень : підручник : у 2-х ч. / за ред. В.Д. Базилевича. Київ : Знання, 2006. Ч. 1. 582 с.
8. Інноваційні технопарки як осередки розвитку економіки. *Центр сучасного Китаю «ТЯНЬСЯ ЛІНК»* : вебсайт. URL: <http://www.tianxia.link/uk/article/7019-innovatsiini-tiekhnoparki-ia-osi-riedki-rozvitku-ieekonomiki> (дата звернення: 18.01.2021).
9. Довідка про індустріальні парки в Україні. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України* : вебсайт. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini> (дата звернення: 18.01.2021).
10. Ocean Tomo Intellectual Capital Equity. Intangible Asset Market Value Study : вебсайт. URL: <https://www.oceantomo.com/intangible-asset-market-value-study/> (дата звернення: 15.01.2021).
11. Global Intangible Finance Tracker (GIFT). An annual review of the world's intangible value. 2019. 18 p. URL: <https://brandirectory.com/download-report/brand-finance-gift-2019-full-report.pdf> (дата звернення: 08.01.2021).
12. Експериментальний баланс нефінансових активів за 2016 рік. *Державна служба статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/vvp/balans/balans_u/balans_n_a_2016_u.xls (дата звернення: 20.01.2021).

13. Кодинець А.О. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг. Цивільне право України. Загальна частина : підручник / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А.Майданика. Київ : Юрінком Інтер, 2017. С. 883–926.
14. Interbrand. Best global brands. URL: <https://interbrand.com/best-global-brands/> (дата звернення: 10.01.2021).
15. Промислова власність у цифрах. Показники діяльності у сфері промислової власності за 9 місяців 2020 року : статистичний збірник. Державне підприємство «Український інститут інтелектуальної власності». Київ, 2020. 54 с.
16. How Much Money Does BTS Make for South Korea? Statista. URL: <https://www.statista.com/chart/19854/companies-bts-share-of-south-korea-gdp/> (дата звернення: 20.01.2021).
17. Галасюк В.В. Спеціалізація національної економіки як засадничий фактор економічного зростання і добробуту. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. *Економічні науки*. 2019. Вип. 1. С. 214–224.
18. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2020. 100 с.
19. Industry-Level Analysis Report: IPR-intensive industries and economic performance in the European Union / European Patent Office and the European Union Intellectual Property Office. 2019. 158 p.

REFERENCES:

1. Nair Chandran (2020) Derzhava staloho rozvytku. Maibutnie uriaduvannia, ekonomiky ta suspilstva [The Sustainable State: The Future of Government, Economy, and Society]. Kyiv: Nash format. (in Ukrainian)
2. Erik S. Rainert (2019) Yak bahati krainy staly bahatymy... I chomu bidni krainy zalyshaiutsia bidnymy [How Rich Countries Got Rich ... and Why Poor Countries Stay Poor]. Kyiv: Sammit-Knyha. (in Ukrainian)
3. Kha-Yun Chang (2018) 23 prykhovanykh fakty pro kapitalizm [23 Things They Don't Tell You about Capitalism]. Kyiv: Nash format. (in Ukrainian)
4. Bazylevych V.D. (2014) Intelektualna vlasnist [Intellectual Property]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
5. Halasiuk V.V. (2019) Metodolohichni osnovy otsiniuvannia efektyvnosti ekonomichnoi spetsializatsii krainy [Methodological grounds for assessment of effectiveness of economic specialization of a country]. *Market Relations Development in Ukraine*, no. 5, pp. 39–48.
6. Diundin V.D. (2014) Intelektualna vlasnist yak holovna skladova intelektualnoho potentsialu suspilstva [Intellectual property as main constituent of intellectual potential of society]. *Efficient economy*, no. 5.
7. Bazylevych V.D. (ed) (2006) Istoriia ekonomichnykh uchen [The history of economic thought]. Kyiv: Znannia. (in Ukrainian)
8. Innovatsiini tekhnoparky yak osередky rozvytku ekonomiky. Tsentр suchasnoho Kytaiu «TIANXIA LINK». Available at: <http://www.tianxia.link/uk/article/7019-innovatsiini-tiekhnoparki-iaк-osieriedki-rozvitku-iekonomiki> (accessed 18 January 2021).
9. Ministerstvo rozvytku ekonomiky, torhivli ta silskoho hospodarstva Ukrainy (2021) Dovidka pro industrialni parky v Ukraini [Information about industrial parks in Ukraine]. Available at: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini> (accessed 18 January 2021).
10. Ocean Tomo Intellectual Capital Equity. Intangible Asset Market Value Study. Available at: <https://www.oceantomo.com/intangible-asset-market-value-study/> (accessed 15 January 2021).
11. Global Intangible Finance Tracker (GIFT). An annual review of the world's intangible value. 2019. Available at: <https://brandirectory.com/download-report/brand-finance-gift-2019-full-report.pdf> (accessed 8 January 2021).
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Eksperymentalnyi balans nefinansovykh aktyviv za 2016 rik [Experimental balance of non-financial assets for 2016]. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/vvp/balans/balans_u/balans_n_a_2016_u.xls (accessed 20 January 2021).
13. Kodynets A.O. (2017) Pravova okhorona zasobiv indyvidualizatsii uchasnykiv tsyvilnoho oborotu, tovariv i posluh [Legal protection of means of individualization of participants in civil traffic, goods and services]. *Tsyvilne pravo Ukrainy*. Zahalna chastyna, Kyiv: Yurinkom Inter, pp. 883–926.
14. Interbrand. Best global brands. Available at: <https://interbrand.com/best-brands/> (accessed 10 January 2021).
15. Derzhavne pidpriemstvo «Ukrainskyi instytut intelektualnoi vlasnosti» (2020). Promyslova vlasnist u tsyfrakh. Pokaznyky diialnosti u sferi promyslovoi vlasnosti za 9 misiatsiv 2020 roku [Industrial property in numbers. Indicators of activity in the field of industrial property for 9 months of 2020]. Kyiv, 2020.
16. How Much Money Does BTS Make for South Korea? Statista. URL: <https://www.statista.com/chart/19854/companies-bts-share-of-south-korea-gdp/> (accessed 20 January 2021).
17. Halasiuk V. V. (2019). Spetsializatsiia natsionalnoi ekonomiky yak zasadnychiy faktor ekonomichnoho zrostan-nia i dobrobutu [Specialization of national economy as a fundamental driver for economic growth and welfare]. *Bulletin of National University of water management and nature resources use. Economic Sciences*, vol. 1, pp. 214–224.
18. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini [Scientific and innovative activity in Ukraine], Kyiv.
19. European Patent Office and the European Union Intellectual Property Office (2019) Industry-Level Analysis Report: IPR-intensive industries and economic performance in the European Union.